

AGATHE

AZ AGORA-PROJEKT ÉS HONLAPJA

(www.agathe.gr)

*Kincsesbányában bányászni jó dolog.
Hát még ha egy JÓ bányában történik ez!
(AGATHE görögül annyit jelent: jó.)*

Az ókortudománynak van néhány kifejezetten fontos, központi kutatóhelye és ezek között is az egyik legfigyelemreméltóbb az Athénban 1891-ben alapított American School of Classical Studies (ASCS). Ennek az iskolának a régészei és ókortudósai kutatják immár sok éve, 1931 óta az ókori Athén központját, az Agorát és ennek a projektnek a honlapjára kalauzolom most el az érdeklődőket.

Nem akármilyen webhelyről lesz szó az alábbiakban. Egy régészeti kutatóhely honlapja mindig érdekes, de kifejezetten az, ha kiemelkedő történeti szerepű terület, régóta folyó és évről évre gazdag eredményt produkáló feltárásáról van szó. Ha ehhez még hozzátesszük azt is, hogy a bemutatásra kerülő honlap nemcsak informál, nemcsak a felhalmozott tudás közkincsé tett adatbázisa, hanem 3D technológiával elvezet magára a „tethelyre” is – akkor érezzük át igazán az ügy fontosságát.

I. Belépés a honlapra

Rákattintva a megadott URL-címre, egyszerű, de dekoratív nyitólapra találkozunk. Fekete alapú, sötétes feelingjével harmonizál ahhoz a stílushoz, amit az anyaintézmény (korábbi) honlapján megszoktunk és amely tulajdonképpen a kutatott terület vázaanyagából veszi színharmóniáját. A középpontban található kép a Gorgos-csésze részlete, a Kr.e. VI. század végén készült gyönyörű ivócsésze belseje, egy megkoszorúzott, lengén öltözött fiatal férfit ábrázol, aki jobb kezében egy nyulat, baljában botot, egy *thyrsost* tart. Az attribútumokból nyilvánvaló, hogy a fiú Dionysos kísérője. (A képre kattintva a csésze adatait meg is kapjuk, tulajdonképpen ezzel az egyszerű mozdulattal már a honlap adatbázisában vagyunk, de erről majd később.)

A nyitólap jobb oldalán 5+1 link (*Introduction, Contact, Site Tour, Excavations, Resources*), az alján további kettő található. Utóbbiakról: az alsó a szponzor (PHI=Packard Humanities Institute), míg a felette lévő a projekt anyaintézményének (ASCS) honlapjára vezet.

Lépünk be az *Introduction*-ba, a Bevezetés menüpontra. Itt található az Agora feltárásának rövid története. Megtudjuk, hogy ezen a lelőhelyen 1931 óta folynak nagyszabású ásatások az ASCS szakembereinek irányításával. A hely kiválasztása nem volt véletlen. A területet az itt lakó emberek a késői neolitikumtól, kb. Kr.e. 3000-tól a 20. század derekáig gyakorlatilag folyamatosan használták. Az írott forrásokból tudjuk, hogy az Agora a klasszikus kori Athén politikai és gazdasági központja volt. Ide települtek a legfontosabb állami intézmények, itt ülésezett a *bulé*, az ötszázak tanácsa, ez volt az igazságszolgáltatás színtere, itt volt a piac, a kereskedelem színtere is. Ezek alapján várható volt, hogy a területről jelentős régészeti emlékek fog előkerülni. Az ásatási szezonok során ez a sejtés jócskán beigazolódott. Az előkerült leletek nagyságrendje minden képzeletet felülmúlt, ha nem is kincs-jellegükkel, de a valaha itt élt emberek mindennapi életére vonatkozó emlékek olyan gazdagságával, ami páratlan a maga nemében. A leletanyag tárolására és az egész projekt munkaközpontjaként az ötvenes években helyreállították a hellenisztikus kori Attalosz-sztoát, oszlopocsarnokot, mely ma az Agora Múzeum és a leletek feldolgozásának helyszíne.¹

¹ Zárójelben említve: 1983-as ösztöndíjam idején volt alkalmam bejutni az Attalosz-sztoa raktáraiba, tanulmányozni egy feliratot. A szükséges engedélykés és hozzájárulások beszerzése után egy egyeztetett időpontban az emeleti folyosóról megközelíthető, nyitott, rácsos liftben, fegyveres(!) őr kíséretében – akárcsak egy 20. század eleji maffia-film Sing Sing jelenetében – jutottam le több emelet mélységbe, ahol a szakember számára Ali baba

Eloolvasva a bevezetőt nem szükséges visszalépnünk a nyitólapra (Home), mert a lap bal oldalán megjelennek az ott található menüpontok, a továbbiakban innen haladunk előre a honlap felderítésében és értékelésében.

Contact

Az Agora ásatásával kapcsolatos felelős személyek elérhetőségének lapja, fontos címekkel és telefonszámokkal, de például itt (is) letölthető az adatlap és jelentkezési formanyomtatvány azok számára, akik önkéntesként részt kívánnak venni valamelyik ásatási szezon munkálataiban. Jó tudni róla, hogy erre a lehetőség bárki számára adott. Régészet szakirányos hallgatók, figyelem!

A következő menüpontok, linkek adják a honlap lényegét. Előrebocsátom, mindegyiknek megvan a maga kiemelt jelentősége, különlegessége, melyeket a jelen ismertetés teljes egészében nem elemezhet, még csak nem is tud rájuk a kellő mértékben kitérni, de amelyeket feltétlenül érdemes kipróbálni, használni és alkalmazni az érdeklődőknek, de a szakembereknek, a terület és korszak kutatóinak is.

Site Tour

A honlap egyik leginkább figyelemreméltó „szolgáltatása”, mely a nem szakemberek számára is használható, látványos és élvezetes. Tulajdonképpen az egyre divatosabb és gyakoribb „virtuális múzeumlátogatás” funkció ez, ami kibővül a múzeum adatbázisának egyidejű elérhetőségével és használhatóságával.²

A Site Tour menüpontra kattintva a lap felső részén két kisebb képernyőt kapunk. Bal oldalon felülnézetben, mint egy légifotón láthatjuk pillanatnyi tartózkodási helyünket. A jobb képernyőn megjelenik annak a területnek a képe, ahol éppen vagyunk, de ez a kép nem csak fotó, hanem a METIS projektben megismert QTVR technológia által teljesen élethű, szinte maga a valóság. Navigálásra, egyfajta virtuális sétára ad lehetőséget. A bal egérgombot lenyomva tartva és oldalirányban mozgatva körbeforoghatunk, vagy egy adott határon belül föl-le nézgethetünk. A továbblépésre is van megoldás. A kurzor egy adott állásánál kattintva a megtekinteni kívánt helyre mintegy „odamegyünk”, ott ugyanúgy szétnézhetünk, körbeforoghatunk, ámulhatunk-bámulhatunk, mintha ténylegesen ott lennénk a helyszínen. Ha egy tárgy vagy épület felkelti érdeklődésünket, lépésről lépésre, vagy éppen nagyobbbat ugorva megközelíthetjük. Bemehetünk például az Attalosz-sztoába és külön-külön megtekinthetjük az ott kiállított tárgyakat. Félelmetesen nagyszerű élmény, javasolom kipróbálásra! És ez még nem minden!

Az előrehaladás folyamatában egy adott helyre navigálásnál megjelenik a hely neve is. Ekkor egy további kattintással megkapjuk az adatbázisban a helyről (épületről, romterületről) megtalálható információkat. Megnyitható például az ásatási vezető és rákereshetünk benne a megtalált hely leírására. Ennél sokkal fontosabb, hogy az ásatási dokumentáció igen nagy része hozzáférhető ezen az ágon, tulajdonképpen ezzel már már benne is vagyunk az Agora projekt részletes adatbázisában, azt használja a program ebben a menüpontban is. Képeket, térképeket és (alap)rajzokat, vagy eredeti ásatási fotókat nézhetünk meg a hely feltárásának folyamatából. Elérhető továbbá az adott helyen talált kisebb tárgyak alapos, tudományos igényű katalógusa, fényképekkel. Ezek a részletek már inkább csak a szakembereket érdekelhetik, de ne felejtjük el, ez a honlap nekik IS készült, nemcsak a nagyközönségnek, tehát tudományos

kincsestárába léphettem be, akkora gazdagság tárult szemem elé az előkerült vázából, épület- és felirattörédekekből. Az óvatosság érthető. A régészeti emlékek feketepiacán csillagászati értékű gazdagság van itt felhalmozva. Ennek a kincsnek az adatbázisa, annak hozzáférhetővé tétele a vizsgált honlap egyik nagy erőssége.

² Mielőtt ezt a menüpontot használnánk, ha nem lenne gépünkön, telepíteni kell a Apple cég QuickTime nevű programját, mely a valós idejű médialejátszás egyik eszköze. A letöltéshez linket az Introduction menüpontban találunk. Korábbi tapasztalataim alapján erőteljesen ajánlom, hogy az installálás folyamatában NE engedélyezzük a QuickTime Player alapértelmezetté tételét, tehát ne engedjük, hogy ezután ez a program kezelje és játssza le médiafájljainkat. Ez itt nem a reklám helye, de arra a jó öreg Winamp még mindig alkalmasabb. Hogy miért, arra egy másik cikkben ki fogok térni.

igényeket is kielégít! Figyelem, az egyes helyekhez tartozó adatbázis esetenként igen nagy lehet, több képernyőoldalon számos további utalás is elhelyezkedhet, érdemes tehát mindig figyelni a képernyő alsó részén megjelenő utasításokat.

A Site Tour két képernyője alatt az Agora jelentősebb, kiemelt helyeinek a felsorolása található, amelyekre kattintva mintegy odavezet bennünket a kamera. Ez néha nem várt eredményekre is vezethet. A Tizenkét Isten Szentélyének meglátogatásakor például egy sűrű bozótosba jutunk, amelyből igencsak nehéz felismerni a valaha létezett építményt – de higgyék el, ott van, csak egy kicsit tovább kell navigálni! Ajánlom továbbá a Múzeum megtekintését, ez tényleg olyan, mintha ott lennénk és egy kis türelemmel valóban bejárhatjuk a teljes kiállítást, amint azt feljebb már említettem!

Néhány hely meglátogatása nem az Agora projekten belül történik. Ilyen például az Akropolis. Erre a pontra kattintáskor egy másik program nyílik meg, ez az a METIS rendszer, amelyet az előbb már említettem de ebben még több híres régészeti feltárás, gyakorlatilag a legfontosabb görögországi lelőhelyek anyaga megtalálható. Ez is igen értékes felület, szintén érdemes kipróbálni!

Elhagyván a romterület virtuális bejárását a következő menüpont az **Excavations**. Ide belépve az egyes ásatási szezonok leírása található 1998-tól 2005-ig. Az anyag feldolgozása folyamatos, feltételezhetően nemsokára megjelenik a 2006-os év beszámolója.

Ennek a menüpontnak a részletes elemzésére igazán nincs tér és lehetőség, de kedvcsinálónak a felfedezéshez annyit elárulhatok, hogy mozgóképekkel, egyfajta filmvetítéssel is illusztrálják a honlapkészítők egy-egy fontosabb hely feltárási folyamatát, pl. az 1998-as szezonban. Tessék utánanézni!

A következő menüpont a **Resources**, a Források. Több, igen érdekes és használható almenüpontra tagozódik. Mindjárt az első az *Agora Publications*, ami igen hasznos a gyakorló szakember, de az érdeklődő nagyközönség számára is. A feltárási helyről szóló vezetők és képeskönyvek online és pdf formátumban letölthető verzióit tartalmazza. Kell-e mondanom, milyen diszkrét bája van annak, hogy a közép-európai viszonyokon felnevelkedett kutató itt INGYEN hozzájuthat olyan kiadványokhoz, amelyekért a helyszínen sok-sok drakhmát, akarom mondani ma már eurót kell fizetni? Értjük egymást, illik-nem illik, ezt a lehetőséget mindenki meg fogja ragadni és egymás után próbálkozik az adott kötetek birtokbavételével. Elárulom, előbb-utóbb sikerülni fog, csak nagy-nagy türelem kell hozzá! Esetenként 4-5 Mb-os csomagoknak kell átvergődniük a rögzös görög Internethálózat útvesztőin, de megéri a várakozás.

Az *Architecture and Topography* almenüpont több száz fényképet tartalmaz; igen értékes a területtel hivatásszerűen foglalkozók számára, akár csak a *Plans and Drawings*, melyben alaprajzokat és feltárási vázlatrajzokat találhatunk. A következő almenüpontból a már korábban megismert *Site Tour*-ba jutunk, ha a technika is úgy akarja. Nekem innen a vizsgálat során egyszer sem sikerült, csak a főoldalról.

A következőkben az egyes évek ásatási jelentéseire kattinthatunk, de ezt is már láthattuk, használhattuk korábban. Itt az az újdonság, hogy Pdf formátumban letölthető a 2006-os előzetes ásatási jelentés is – ha van türelmünk kivárni. Legyen, mert megéri, gyönyörű színes képekkel örvendeztetni meg a régészetet szeretőket a beszámoló!

Alább az önkéntesek letölthető jelentkezési lapjához érkezünk, ami szintén lehet fontos, majd egy választóvonal után további értékes anyaghoz juthatunk hozzá. Három kategóriában a vázafestészet emlékei vannak kigyűjtve az Agora-sorozat kötetei alapján, illetve egy menüpontban az Agoráról származó pénzekben gyönyörködhetünk.

Ami még a bal oldali menüpontokból hátravan: található egy keresőfelület, amibe teszöleges keresőszavakat írhatunk be és tanulmányozhatjuk az eredményt, mely az esetek többségében bőséges, látványos és igen hasznos tudnivalókat tartalmaz.

Baloldalt legalul két utolsó menüpont található. Az első a **Preferences**. Itt lehet bejelentkezni azoknak, akik felhasználói nevet (Username) és jelszót (Password) kaptak vagy szereztek az Agora ásatásán, mert a publikálatlan anyagot csak nekik lehet megtekinteni. Itt állíthatók be még a görög karakterek, képernyőfontok a görög szövegek korrekt megjelenítésének érdekében. A Főmenü utolsó menüpontja a **News**, ahol felülről lefelé haladva az időrendben vissza a feltárással kapcsolatos friss hírek találhatók, e sorok megírásának időpontjában a legfrisebb 2005 novemberi volt.

II. A webhely értékelése

Nem kell sok szót vesztegetni rá. Az eddigiekből bizonyára kiderült, az ókortudomány egy olyan értékes és fontos adatbázisáról van szó, amely semmi mással nem pótolható anyagot tartalmaz, ugyanakkor igényesen és felhasználóbarát módon megszerkesztett és kivitelezett formában. Látványos, de nem öncélúan az. A terület virtuális bejárása élmény és egyben kedvcsináló a tényleges látogatáshoz. A mozgóképek esetenként jól és hasznosan mutatják a feltárási folyamatot. A hatalmas képanyag és rengeteg alap- és vázlatrajz a szükséges dokumentáció része. A webhely nem lehet up-to-date, hiszen az ásatási szezonok után a feltárt régészeti leletek alapos, mindenoldalú feldolgozása kezdődik meg és gyakran évekbe telik az újdonságok publikálása. Az Agathe oldalain sokszor találkozunk publikálatlan tárgyakkal, leletekkel, ezeket ha nem is nézhetjük meg, de legalább tudomást szerezhethetünk róluk.

Végül, de nem utolsósorban egy jó tanács. Tudni kell, hogy a görög internetes hálózat még nem túl fejlett, illetve vannak bizonyos hiányosságai. Ennek következtében egyes napszakokban a hely elérhetősége, illetve az elérhetőség sebessége igencsak korlátozott. Ezt mindenféleképpen figyelembe kell venni a honlap használata esetén.